

1. Вивчення управлінського досвіду різних країн і груп країн, з виявленням особливостей моделей менеджменту. Особливий інтерес представляють найбільш успішні в своєму економічному розвитку країни. В результаті виявляються найбільш яскраві риси тієї чи іншої системи управління, що особливо актуально у випадку успішності моделі, в такому разі ці риси можуть бути використані іншими країнами; оцінюється специфічність тієї чи іншої моделі з точки зору можливого використання в інших країнах.

2. Вивчення власного управлінського досвіду, сильних і слабких сторін, а також можливостей впливу на цей досвід.

3. Вивчення тенденцій розвитку моделей менеджменту різних країн, вплив глобалізації на управлінські системи та прогнозування подальшого розвитку подій.

4. Розробка рекомендацій щодо взаємодії з представниками окремих країн, організація процесів по взаємозбагаченню управлінським досвідом.

Серйозним завданням сучасного менеджера, який функціонує в глобальному економічному середовищі, повинне стати уміння поєднати сучасні технології з національними особливостями.

Література

1. Levitt T. The Globalization of Markets // Harvard Business Review. – 1983. – 61 (May/June). – P. 92—102.

2. Тоффлер О. Створення нової цивілізації. Політика третьої хвилі [Електронний ресурс] / О. Тоффлер, Г. Тоффлер. – Режим доступу : <http://meta.ua/getpage.asp...>

3. Мясоєдов С.П. Основы кроскультурного менеджмента: как вести бизнес с представителями других стран и культур : [учебное пособие] / Мясоєдов С.П. – М. : Дело, 2003. – 256 с.

4. Холден. Кроскультурний менеджмент. Концепція конгнитивного менеджмента : [учебное пособие] / Холден, Дж. Найджел. – М. : ЮНИТИ – ДАНА, 2005. – 384 с.

5. Приятельчук О.А. Особливості кроскультурного управління міжнародним бізнесом / О.А. Приятельчук // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – 2004. – Вип. 87: Д. – С. 216–221.

6. Куриляк В.Є. Міжкультурний менеджмент / Куриляк В.Є. – Тернопіль : Астон, 2004. – 239 с.

Надійшла 07.09.2011

УДК 339.922 (4)

І. Є. ЖУРБА

Хмельницький інститут соціальних технологій

НАУКОВІ ТА ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

У статті аналізуються наукові та прикладні основи транскордонного співробітництва в сучасних євроінтеграційних процесах, визначаються їх проблеми та шляхи вирішення. Автором обґрунтовано суть, передумови, значення моделі дифузійно-втягуючої регіональної інтеграції євро регіону в процесі транскордонного співробітництва із визначенням його місця та ролі.

In the article were analysed scientific and applied bases of transfrontal collaboration in modern eurointegration processes, their problems and ways of decision are determined.

Ключові слова: інтеграція, транскордонне співробітництво, інтеграційні зв'язки, євро регіон, модель дифузійно-втягуючої інтеграції.

Актуальність. Однією з основних форм європейської інтеграції на сьогодні є взаємопроникнення через систему транскордонного співробітництва у межах євро регіонів. Вісь координат площини регіонів функціонує окремо від площин ЄС і національних держав і є найнижчим рівнем (ланкою) транскордонної інтеграції.

Зазначимо, що наслідки інтеграції на європейському континенті в значній мірі визначаються функціонуванням євро регіонів, тому взаємозалежність є важливою для з'ясування як суті євро регіону, так і євроінтеграції загалом. Євро регіон є формою інституційного транскордонного співробітництва, а умови його створення мають багато спільного з формуванням транскордонних зв'язків.

Співробітництво в рамках євро регіонів відбувається на транскордонних територіях, для яких характерні неоднорідність соціально-економічних умов розвитку, які, в свою чергу, збагачують культуру національних спільнот, а функціонально-інституційні можливості євро регіону підсилюють ці результати.

Мета – визначення суті, передумов, значення моделі дифузійно-втягуючої, регіональної та транскордонної інтеграції євро регіону в процесах транскордонного співробітництва.

Для досягнення мети були поставлені такі головні завдання:

- дослідити взаємозалежності і взаємодію в ланцюгу: регіональна інтеграція – дифузійно-втягуюча інтеграція – транскордонне співробітництво – євро регіон;

- визначити суть та значення євро регіону і його роль та місце в процесі інтеграції та транскордонного співробітництва.

Основні результати досліджень. У своїх працях В.С. Будкін, А.І. Мокій, А.С. Філіпенко, а також польські економісти М. Екерт, В. Герловський, А. Маршалек, Б. Вродзальський доводять, що місце транскордонного співробітництва в регіональному/територіальному розвитку визначається його здатністю до мобілізації та ефективного використання існуючого потенціалу транскордонних регіонів і територій, а також оптимального використання можливостей і ресурсів транскордонних регіонів і суміжних територій двох або більше країн, з метою розв'язання спільних проблем та вирішення завдань просторового розвитку в межах транскордонних регіонів.

1. Суть, передумови і значення дифузійно-втягуючої інтеграції.

Дифузійно-втягуюча інтеграція є основним елементом транскордонного співробітництва та міжнародної регіональної інтеграції, а також умовою ефективною і багатосторонньою регіональної інтеграції. Її можна визначити через розгляд суті, значення та функцій, які вона виконує в міжнародній регіональній інтеграції. Отже, ми констатуємо:

- дифузійно-втягуюча інтеграція є основною формою і способом “перетворення ланок в ланцюг (мережу)” багатосторонньої інтеграції;

- без дифузійно-втягуючої інтеграції неможлива ефективна багатостороння регіональна інтеграція [3].

У практиці, що мала місце до цього часу, всі інтеграційні угруповання – це зв'язки сусідніх країн між собою. Особливе значення дифузійно-втягуючої інтеграції для цілого угруповання полягає в тому, що:

- дифузійно-втягуюча інтеграція є ланкою найтіснішої транскордонної інтеграції;

- території цієї інтеграції поєднані через перетворення “ланок в ланцюг (мережу)”.

Дифузійно-втягуюча інтеграція, будучи ланкою найтіснішої транскордонної інтеграції, визначає ефективність усього ланцюга (мережі) інтеграції. Вона є передумовою ширшої інтеграції. Без інтеграції сусідніх країн не буде регіональної інтеграції. Різноманітність “інтеграційних композицій” (економічна, політична, суспільна, правова), сформованих у відповідності з інтеграційним ланцюгом (мережею), визначають ефективність інтеграції.

Теоретичний аналіз дифузійно-втягуючої інтеграції дає можливість:

- краще зрозуміти передумови теорії інтеграції;

- детальніше ознайомитися з бар'єрами міжнародної інтеграції;

- зрозуміти механізми міжнародної інтеграції транскордонного співробітництва, тобто фактичну ієрархію і характер зв'язків між окремими її складовими;

- розробити цілісну і поглиблену теорію міжнародної інтеграції та транскордонного співробітництва.

Практичне значення питання дифузійно-втягуючої інтеграції полягає в тому, що спрощується розробка більш цілісної, логічної і ефективною зовнішньої і міжнародної інтеграційної політики та транскордонного співробітництва, компонентом якої є дифузійно-втягуюча інтеграція.

2. Дифузійно-втягуюча та регіональна інтеграція.

Дифузійно-втягуюча інтеграція є основною ланкою регіональної інтеграції. У загальному складовими інтеграції є сукупність дифузійно-втягуючих інтеграцій, без яких неможлива регіональна інтеграція та транскордонне співробітництво, оскільки немає пов'язаних між собою ланок, котрі складають ланцюг (мережу) інтеграції. Крім того, важливість дифузійно-втягуючої інтеграції визначається тим, що в сусідніх країнах виступають:

- традиційні, історичні взаємозв'язки, відповідна технічна і організаційна інфраструктура (залежить від рівня економічного розвитку партнерів);

- нижчі транспортні витрати, кращі економічні та позаекономічні умови, раціонально визначені економічні потреби та можливості;

- наближені уподобання інтересів та моделі споживання, сформовані одним і тим же цивілізаційним підходом;

- специфічні, притаманні лише сусіднім країнам транскордонні відносини, котрі включають співпрацю між транскордонними економічними організаціями та інституціями регіонів, транскордонною міграцією трудових ресурсів, співробітництвом у сфері туризму, охорони навколишнього середовища та благоустрою регіону.

Межі дифузійно-втягуючої інтеграції в регіональній та транскордонній інтеграції можна класифікувати за суб'єктивним або предметним критеріями.

З точки зору суб'єктивного критерію, тобто країн, що беруть участь в регіональній транскордонній інтеграції можна виокремити:

- двосторонню дифузійно-втягуючу інтеграцію;

- багатосторонню дифузійно-втягуючу інтеграцію;

- двосторонню інтеграцію країн, що не межують між собою;

- багатосторонню інтеграцію країн, що не межують між собою;

- багатосторонню інтеграцію країн, що як межують, так і не межують між собою [3].

Цей поділ утворює комплексну карту накладених одна на одну щораз об'ємніших сфер господарської діяльності з огляду на кількість учасників.

3. Модель дифузійно-втягуючої інтеграції.

Метою моделі дифузійно-втягуючої інтеграції є підтвердження тези, що без неї інтеграції не може бути ефективною багатосторонньою регіональною транскордонною інтеграції.

Припускаючи, що існують різні виміри економічної інтеграції країн, можна прийняти, що елементарний, найвужчий вимір міжнародної інтеграції представляє визначені міжнародні двосторонні зв'язки. Прикладом даного типу зв'язку є дифузійно-втягуюча транскордонна інтеграція, тобто інтеграція країн, що межують між собою. Припустимо, що розглядаємо інтеграцію восьми країн (A, B, C, D, E, F, G, H), з огляду на двосторонні зв'язки країн, котрі межують між собою, але при цьому не виникає безпосередніх інтеграційних зв'язків між країнами, котрі не межують між собою. Схему зв'язків між країнами можна представити наступним чином:

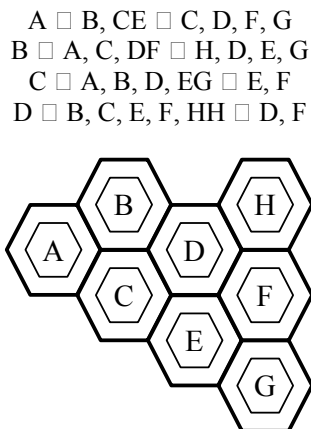

Рис. 1. Схема інтеграційних зв'язків

Із схеми, поданої на рис. 1 ми бачимо, що послідовні зв'язки між країнами, що межують між собою охоплюють в кінцевому результаті всі країни угруповання і означають повну інтеграцію.

Обмеження інтеграції цією формою є нереальним. Проблема полягає в ефективному залученні двосторонніх відносин у процес повної інтеграції.

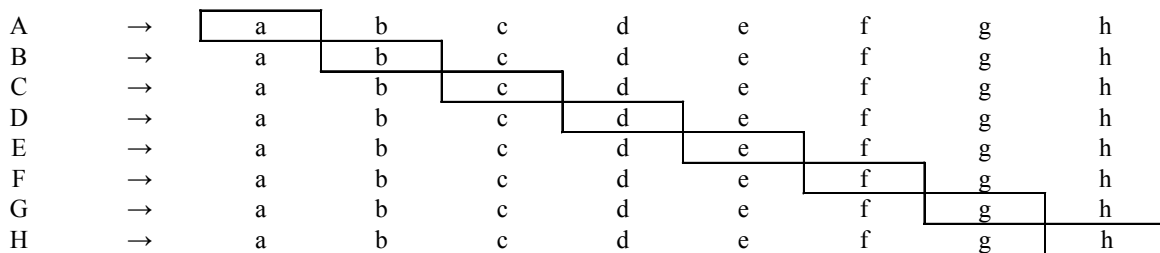

Рис. 2. Система двосторонніх і багатосторонніх інтеграційних зв'язків (квадратом позначена сфера виключена з інтеграції)

Беручи до уваги, тісний зв'язок співробітництва та інтеграції в багатосторонній і двосторонній системах, а також тісний зв'язок застосованих механізмів і критеріїв оцінки у вищезазначених системах, можна зауважити певні закономірності при переході із двосторонньої системи на багатосторонню і навпаки. Припустимо, що теоретично країна як єдине ціле готова до інтеграції у восьми сферах (a, b, c, d, e, f, g, h). У реальності кожна країна інтегрується в семи з восьми сфер, залишаючи одну з них для виключної власної компетенції. Не зважаючи на виключення кожною з країн, що інтегрується, однієї із восьми сфер, інтеграція відбувається у восьми сферах.

Приймаючи позначення: k – кількість країн, що бере участь у інтеграції (в даному випадку – 8), n – кількість економічних сфер, залучених до інтеграції (в даному випадку – 8), кількість країн, що бере участь у інтеграції дорівнює кількості економічних сфер, залучених до інтеграції (k=n).

Зауважимо, що кожен випадок двосторонньої інтеграції в нашій моделі k=2 охоплює n-2 сфери, що підлягають одночасній інтеграції.

Подана схема є спрощеною і відрізняється від набагато складнішої реальності. Та на її підставі можна зауважити певні закономірності, що мають місце в практиці міжнародного співробітництва, інтеграції та транскордонних взаємовідносин.

4. Транскордонна інтеграція країн, що межують між собою.

Транскордонна інтеграція є елементом інтеграції країн, що межують між собою. Дане співробітництво формує особливу ознаку, яка охоплює національні спільноти, які безпосередньо взаємодіють між собою. Території у транскордонній інтеграції поєднує близькість та схожі проблеми регіону, а розділяє адміністративно державний кордон.

У країнах Центральної і Східної Європи транскордонне співробітництво було обмеженим, неефективним, вдаваним, продиктованим зверху в рамках колишнього угруповання РЕВ та Варшавського Договору. На сьогоднішній день кордони в цій частині континенту стають щораз менш щільними [2]. На усіх кордонах країн Центральної та Східної Європи інтенсивно розвиваються різні форми транскордонного співробітництва в залежності від місцевих потреб [4].

Це співробітництво виступає у формі різних просторових зв'язків:

1. Співробітництво на міждержавному рівні: а) формальне; б) неформальне.

2. Співробітництво на наддержавному рівні: а) міжрегіональне співробітництво; б) міжрегіональне співробітництво та співробітництво між національними спільнотами [1].

Висновки. Особливе значення транскордонного співробітництва в зовнішній політиці держави і міжнародних економічних відносинах можна пояснити наступним чином:

1. Транскордонне співробітництво дає можливість для поживлення і збагачення місцевого та регіонального життя як у матеріальній, так і в нематеріальній сферах.

2. Транскордонне співробітництво є важливою формою усунування зовнішніх відносин держави.

3. Транскордонне співробітництво (переважно в Центральній і Східній Європі) має важливу роль у міжнародних відносинах, оскільки є необхідним елементом трансформації цих відносин, служить усунуванню антагонізмів між партнерами.

4. Транскордонне співробітництво може бути важливим інструментом ефективного розвитку країни, формування її позиції та активної ролі в Європі.

5. Транскордонне співробітництво у Центральній та Східній Європі має важливе економічне значення. Для країн Західної Європи це значення є дещо меншим. Отже, в цілому транскордонне співробітництво може стати чинником досягнення майбутньої європейської гармонії.

Література

1. Eckert M. (red.), *Koncepcja strefy Odra-Nysa-Dolna Warta w planach regionalizacji kraju, Związek Gmin Zachodnich, Zielona Góra 1982 (maszynopis); J. Barcz, Współpraca regionów przygranicznych na przykładzie RFN. Wnioski dla polsko-niemieckiej współpracy przygranicznej. Problemy prawne i strukturalne, MSZ, Warszawa 1991 (maszynopis); G. Mudrich, Rada Europy i ponadgraniczna współpraca w Europie, Rada Europy, Strasbourg 1991, s.21-22 (maszynopis).*

2. Gierłowski W., *Szansy rozwoju nowych modeli współpracy transgranicznej w zmieniającej się Europie, [w:] S. Bieleń (red.), Regiony graniczne. Współzależności i współpraca, Warszawa 1993, s.101.*

3. Marszałek A., *Integracja ekonomiczna krajów RWPG a stosunki międzynarodowe. Geneza niepowodzenia, Wyd. UŁ, Łódź 1991, s.145.*

4. Wrzoczalski B., *Współpraca transgraniczna Polski w 1993 r., Materiały MSZ, Warszawa 1993 (maszynopis).*

Надійшла 07.09.2011

УДК 658.562.018(477)

Л. С. ЛЮБОХИНЕЦЬ, В. П. ЛЕЩИШЕНА

Хмельницький національний університет

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В статті проаналізовані методи дослідження інноваційної конкурентоспроможності національної економіки, виокремлено інноваційні та інтеграційні фактори інноваційної конкурентоспроможності, досліджено зміст та особливості ресурсних, інституційних та програмно-стратегічних факторів.

The article analyzed research methods of innovation competitiveness of the national economy, innovation and integration factors of innovation competitiveness, characteristic of resort, institutional and strategical factors.

Ключові слова: конкурентоспроможність, алгоритм дослідження інноваційної конкурентоспроможності, інноваційна активність, індекси глобальної конкурентоспроможності.

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобалізації завдяки трансформаційним процесам у сфері виробництва, обміну та розподілу під впливом інноваційно-технологічних факторів відбулася якісна зміна змісту та форм конкурентних відносин. Раніше конкурентні переваги економічних агентів визначалися